

Noodopvang Heumensoord

Een terugblik

Noodopvang Heumensoord

Een terugblik

Gemeente Nijmegen
Gemeente Heumen

Mei 2016

Redactie

Gemeente Nijmegen en Gemeente Heumen

Fotografie omslag

Buitenzijde Mahmod Alkharat, inwoner van Heumensoord

Binnenzijde Andre Weijers bv, Nijmegen

Ontwerp en opmaak

Robbert Zweegman, Malden

Infographic en tijdlijn

Renske Meijers, Stout Groep

Print

Luxor, Nijmegen

© Gemeente Nijmegen & Gemeente Heumen, 2016

Inhoud

Voorwoord 5

Infographic 6

Context 9

Heumensoord 11

Draagkracht 13

Communicatie 15

Bouw 17

Veiligheid 19

Maatschappelijke kracht 21

Van binnen naar buiten 23

Onderwijs 25

Afbouw 27

Samenwerking en organisatie 29

Bestuurlijke afstemming 31

Opvang in de regio na 1 juni 33

Tijdljn 34

Begrippenlijst 36

Fotografie Rick Keus / COA

Voorwoord

De vluchtelingenproblematiek is urgent en de nood voor vluchtelingen is hoog. Er waren vorig jaar veel tijdelijke opvanglocaties nodig. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) heeft de gemeenten Nijmegen en Heumen daarom in september 2015 verzocht mee te werken aan een tijdelijke noodopvang op Heumensoord. De beide gemeenten stemden in en droegen daarmee bij aan de opvang van asielzoekers die in afwachting zijn van een asielprocedure.

In voorliggend rapport blikken wij terug op onze gemeentelijke betrokkenheid bij de noodopvang. Het is een terugblik op de door ons gehanteerde werkwijze, op de uitdagingen waar wij als beide gemeenten mee te maken hebben gehad en de acties die wij daarop ondernomen hebben. De uitdagingen en daarop ondernomen acties zijn te lezen als de leerpunten. Het rapport geeft een beschrijving van hoe wij dat als beide gemeenten hebben ervaren. Perfectie was niet mogelijk binnen de gegeven omstandigheden: een noodopvang met sobere voorzieningen, gelegen in een kwetsbaar natuurgebied in hoog tempo van realisatie. Binnen de kaders en mogelijkheden zijn alle inspanningen geleverd die wij nodig achtten.

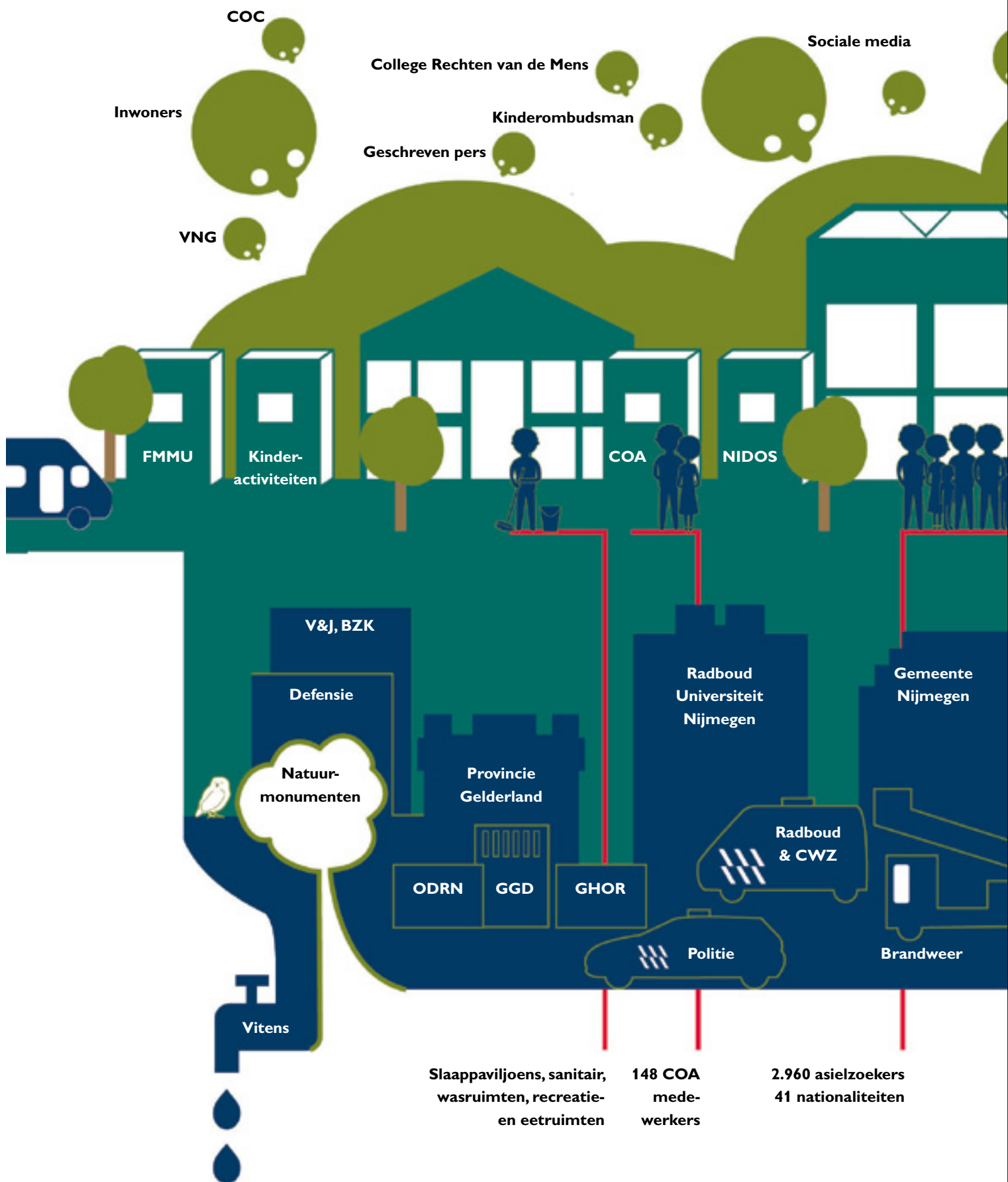
Mei 2016

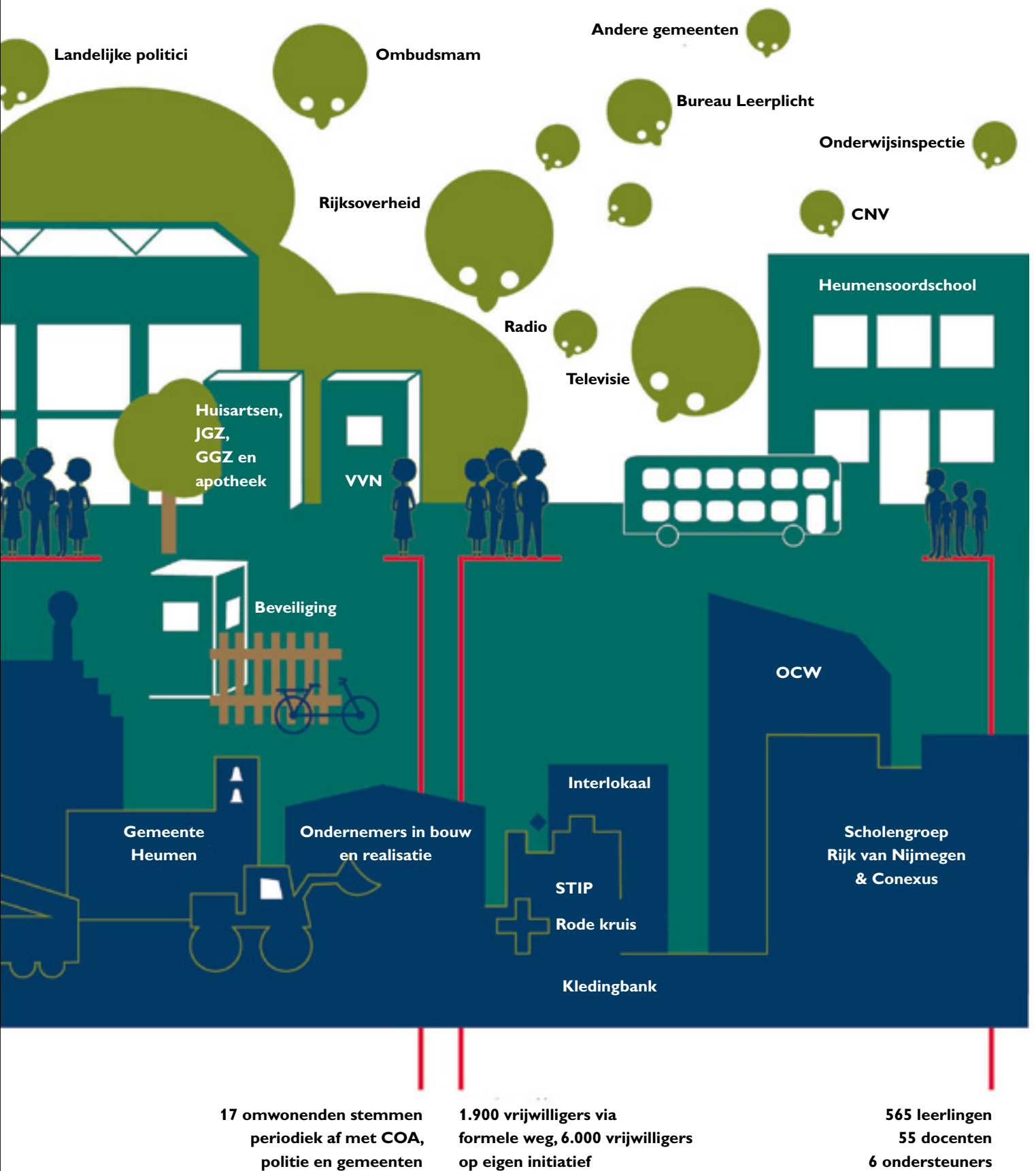
Namens de colleges van burgemeester en wethouders van Nijmegen en Heumen,

<i>De Burgemeester van Nijmegen,</i>	<i>De Burgemeester van Heumen,</i>
<i>drs. H.M.F. Bruls</i>	<i>P. Mengde</i>

Noodopvang Heumensoord

In de bossen tussen Nijmegen en Heumen ving het COA 2.960 asielzoekers op, van oktober 2015 tot mei 2016

Fotografie Gerard Verschooten

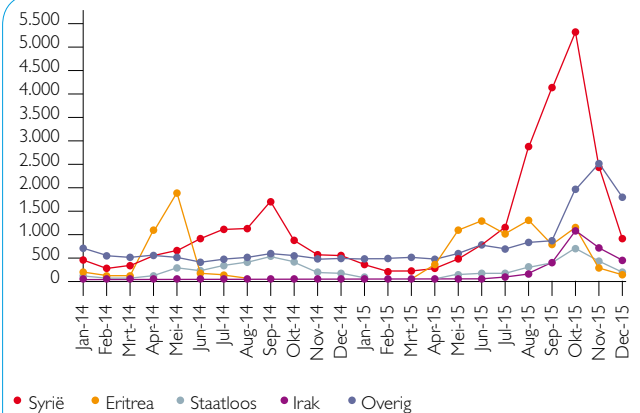
Context

Asielzoekers in Heumen en Nijmegen De gemeenten Heumen en Nijmegen stemden in september 2015 in met het verzoek van het COA om een grootschalige, tijdelijke noodopvang voor bijna 3000 asielzoekers te realiseren. De asielzoekers kwamen met name uit Syrië, Eritrea, Irak en Afghanistan en zouden een korte periode in de noodopvang verblijven. Nijmegen had op dat moment al een asielzoekerscentrum (400 personen).

Het was overigens niet de eerste keer dat asielzoekers op Heumensoord verbleven. Ook in 1998 woonden er tijdelijk circa 400 asielzoekers afkomstig uit Kosovo, Afghanistan, Somalië en Irak. De asielzoekers verbleven toen gemiddeld 3 tot 9 dagen op Heumensoord.

Asielzoekers in Nederland Het aantal vluchtelingen in Nederland is vanaf 2014 met grote aantallen toegenomen. De reguliere opvanglocaties van het COA zitten vol omdat gemeenten onvoldoende woningen beschikbaar weten te stellen om vergunninghouders te laten doorstromen naar een reguliere woning. Hierdoor is er een groot tekort aan opvanglocaties ontstaan. Om die reden worden op een aantal plaatsen in Nederland locaties voor noodopvang gerealiseerd. Noodopvang is sober en een noodoplossing om de hoge asielinstroom het hoofd te bieden. Hiermee wordt voorkomen dat mensen op straat rondzwerven en in ieder geval basisvoorzieningen aangeboden krijgen.

Mondiale problematiek Veruit de meeste asielzoekers in Europa komen uit Syrië. Ruim vier miljoen mensen sloegen op de vlucht, 90% van hen wordt opgevangen in Turkije, Libanon of Jordanië.

Instroom in Nederland

Bron www.vluchtelingenwerk.nl

Fotografie Rick Keus / COA

Heumensoord

Het gebied De noodopvang is gelegen in kwetsbaar natuurgebied en waterwingebied. Het is grondgebied van de gemeente Heumen, eigendom van de gemeente Nijmegen en waterbedrijf Vitens. Natuurmonumenten pacht de grond en verzorgt het beheer.

Aantallen Nijmegen telt 172.096 inwoners, Heumen telt 16.441 inwoners inclusief 301 vergunninghouders van Heumensoord (peildatum 1 april 2016).

Vierdaagse Sinds 1962 in gebruik als kamp voor 6000 militaire deelnemers aan de Vierdaagse. Logistieke operatie is in handen van het Operationeel Ondersteuningscommando Land (OOCL). Tijdens de Vierdaagse is het kamp officieel militair terrein en zorgt Defensie overal voor.

Juridisch In een bestuursovereenkomst tussen het COA, gemeente Heumen en gemeente Nijmegen zijn omvang en duur, verantwoordelijkheden en beheer vastgelegd. In een overeenkomst tussen Natuurmonumenten (gebruiker van Heumensoord), Vitens (eigenaar van de waterputten) en gemeenten is toestemming verleend en zijn voorwaarden geformuleerd voor het gebruik van Heumensoord.

Omvang en duur Maximaal 3000 asielzoekers, tot uiterlijk 1 juni 2016.

Financiering Het COA financiert de noodopvang.

De noodopvang 3 'villages' met elk sanitaire voorzieningen, een recreatie- en eetzaal. Per paviljoen 96 bedden, 8 personen per unit voorzien van 4 stapelbedden en 8 lockers. Per paviljoen continu brandwacht en Bedrijfshulpverlening (BHV) aanwezig.

Persoonlijke voorzieningen Per persoon een primair pakket met lakens, dekens en verzorgingsproducten. Dit werd regelmatig aangevuld. Drie keer per dag een maaltijd. Er was Wifi en elke unit beschikte over stopcontacten voor het opladen van de telefoon.

COA personeel COA medewerkers waren 24 uur per dag aanwezig. In totaal een team van 148 mensen (120 fte).

Logistiek Medewerkers en bezoekers parkeerden in de weekenden bij de Radboud Universiteit en doordeweeks op de parkeerplaats van hockeyvereniging Union. Vanaf de parkeerplaatsen werden zij met busjes naar de locatie gebracht.

Medische voorzieningen Op de locatie waren twee GCA's (gezondheidscentrum asielzoekers) 5 dagen per week open. Eerste triage werd uitgevoerd door een verpleegkundige. Er was 2 keer per dag een doktersspreekuur. De landelijke GCA post was telefonisch en met tolk bereikbaar. Daarnaast was er een apotheek aanwezig op locatie.

Fotografie APA

'Ik vind het positief dat er direct na het besluit gecommuniceerd is. De wijkmanager belde mij nadat het besluit genomen was, gevolgd door een brief, twee algemene avonden en daarna structureel het omwonendenoverleg. Het overleg bood ons de gelegenheid opgedane ervaringen in de wijken te delen. Zowel gemeenten als het COA waren alert op eventueel gesignaleerde overlast. We werden geïnformeerd over de stand van zaken op de noodopvang. Wat mij betreft kan de noodopvang op deze manier nog wel langer blijven.'

Hermine Groenendaal,
voorzitter wijkraad Brakkenstein, Nijmegen

'Het omwonendenoverleg was erg constructief. Alle deelnemers kregen goed de gelegenheid om eigen bevindingen te delen, om met elkaar informatie uit te wisselen en om vragen te stellen. Ik heb veel waardering voor de medewerkers van het COA, de burgemeesters en de ambtenaren voor de moeite die ze namen om omwonenden te betrekken.'

Theo Koningsbruggen,
Malden

Draagkracht

Half september, direct nadat het besluit door beide gemeenten genomen was, is er door beide gemeenten een open informatieavond georganiseerd in de stad. Er waren 300 belangstellenden aanwezig. Daarna is een tweede gesprek georganiseerd vlakbij Heumensoord, waaruit het omwonendenoverleg is samengesteld. Voor het omwonendenoverleg zijn gericht mensen uitgenodigd om signalen uit omliggende buurten en dorpen te bespreken en informatie over de noodopvang te delen. Dat overleg vond eens in de zes weken plaats op de noodopvang zelf en in aanwezigheid van het COA, politie en beide gemeenten. De wijkmanager van de gemeente Nijmegen zat dit overleg voor en was ook tussentijds eerste aanspreekpunt bij signalen of vragen.

Niet alleen de communicatie door gemeenten heeft bijgedragen aan de draagkracht voor de noodopvang. Ook vanuit de stad zelf kwamen vanaf het begin acties op gang. Zo zijn de eerste bewoners welkom geheten met spandoeken en applaus langs de Beukenlaan, en zijn er vrij snel contacten gelegd tussen bewoners van Heumensoord en van de stad en de dorpen.

Dit staat naast enkele protesten en kritische tegengeluiden die er ook zijn geweest. Op enkele momenten hebben inwoners van Nijmegen en omgeving hun ongenoegen geuit.

Succesfactor

Wij hebben informatie gegeven zodra die beschikbaar was. Daarin is transparantie geboden vanaf dag één.

Signalen werden gehoord en van een actie voorzien in samenspraak met partners zoals politie.

Verschillende communicatiekanalen zijn ingezet: huis-aan-huis bladen, digitale nieuwsbrief, het omwonendenoverleg en algemene toegang via het STIP.

Nauwe samenwerking met het COA omtrent het omwonendenoverleg.

Het werken met één eerste aanspreekpunt voor de buurten en dorpen die partijen verbindt: de wijkmanager van de gemeente Nijmegen.

Op locatie vergaderen voor verbeterde beeldvorming en transparantie.

Ruimte in het omwonendenoverleg voor een open en constructieve houding maar ook kritische toon: zowel enthousiaste geluiden als zorgen en angsten delen.

Wijkagent, het COA en gemeenten waren altijd aanwezig om vragen direct te beantwoorden of acties te bepalen. Incidenteel sloten anderen aan voor een toelichting, zoals GGD en Natuurmonumenten.

Uitdaging

Bij aanvang van de noodopvang was er in die buurt nog geen Stadsinformatiepunt (STIP), alleen het voornemen daartoe. De noodopvang maakte de behoefte aan een centraal, toegankelijk informatiepunt urgent. Ook duurde het even voordat het omwonendenoverleg was ingericht. In dat beginstadium, en in afwachting van een centraal aanspreekpunt, is er wel sprake van miscommunicatie geweest.

In de STIP is vanaf de start een inloopspreekuur georganiseerd dat tweeweelijks bemenst is door het COA en wijkmanagement voor beantwoording van vragen.

Daarop ondernomen actie

STIP Brakkenstein werd met spoed gerealiseerd, alsook de bemensing van het omwonendenoverleg.

Het inloopspreekuur werd na drie maanden afgelast omdat er geen gebruik van werd gemaakt. Het bleek niet nodig te zijn omdat het omwonendenoverleg en de reguliere communicatiekanalen voorzagen in de behoefte.

Fotografie Rick Keus / COA

‘Als gemeenteraadslid heb je best veel vragen bij zo’n bijzondere noodopvang. Bijvoorbeeld over op welke manier gezondheidszorg geboden wordt. Je weet als raadslid niet of daar aandacht voor is en ook niet wie je daarvoor moet benaderen. Het gesprek tussen onze afvaardiging en de burgemeester en wethouder gaf daartoe ingang. We konden vragen stellen en kregen informatie. Dat stelde gerust. Op onze beurt gaven wij de informatie weer door aan onze fracties en ook in onze persoonlijke kringen. Hopelijk heeft het bijgedragen aan de rustige sfeer omtrent de noodopvang in ons dorp.’

Sybrand Gerritsen (DGH), Sander Meij (CDA),
Ans Stunnenberg (PvdA/Groen Links) en René Waas (VVD)
Afvaardiging van de gemeenteraad Heumen

‘Kort na het besluit is de gemeenteraad geïnformeerd tijdens een avond waarbij niet alleen de burgemeester en wethouder aanwezig waren, maar ook het COA, politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Interlokaal. Dat was een heel zinvolle bijeenkomst, doordat alle partners vragen direct en zelf hebben beantwoord. Dat hielp ons voorbereid het debat aan te gaan. De reeks van raadsbulletins bood informatie op hoofdlijnen. Voor een dermate complex en gevoelig dossier ligt een standaard werkwijze niet op de plank en bieden klassieke instrumentaria van de raad onvoldoende uitkomst. Het is daardoor zoeken naar andere manieren die recht doen aan de rol van de stad en de wens zo transparant mogelijk te communiceren richting de stad.’

Kristie Lamers,
plaatsvervangend voorzitter gemeenteraad Nijmegen

Communicatie

Vanaf dag één, de dag van besluitvorming, is gecommuniceerd. Er zijn direct informatieve brieven opgesteld en door een bode bezorgd en er zijn twee informatieavonden belegd waarvoor breed is uitgenodigd. Hoewel er bij aanvang geen organisatie voor was, is snel een structuur opgebouwd waarin frequent een digitale nieuwsbrief naar alle belangstellende inwoners ging en een raadsbulletin naar beide gemeenteraden. Daarnaast is er een mailadres in gebruik genomen en zijn meest gestelde vragen plus antwoorden op de websites van beide gemeenten geplaatst. Over alle communicatie-uitingen is steeds afgestemd tussen de beide gemeenten en het COA. Beide gemeenten en het COA voerden zoveel als mogelijk één woordvoerderslijn naar media, naar partners, naar omwonenden. Er is gewerkt met een organisatie die veel lijkt op de organisatie van crisiscommunicatie. Zo heeft communicatie bijgedragen aan de gezamenlijkheid, transparantie en draagvlak.

Communicatie met de bewoners van Heumensoord was een verantwoordelijkheid van het COA. Ook de websites van Interlokaal en Rode Kruis werden ingezet. En is vanuit beide gemeenten gecommuniceerd met bewoners van Heumen, Nijmegen, Groesbeek en Heiliglandstichting.

Gedurende alle fasen is er veel media-aandacht geweest van de geschreven pers, radio en tv, zowel lokaal, regionaal als landelijk. Maar ook in de social media is veel aandacht gegeven aan Heumensoord.

Succesfactor

Vanaf de eerste dag is na elk besluit zo snel en duidelijk mogelijk gecommuniceerd.

Vanaf de start snelle en adequate afstemming tussen gemeenten en het COA met als taakverdeling: het COA richt zich op de asielzoekers van Heumensoord, de gemeenten op inwoners van Nijmegen en Heumen en partners.

Direct organiseren van een informatieve bijeenkomst waarvoor men breed is uitgenodigd via een huis-aan-huisbrief aan bewoners en ondernemers en andere personen die rond de opvanglocatie wonen of activiteiten hebben.

Zoveel mogelijk één woordvoerderslijn vanuit gemeenten en het COA.

De drie centrale communicatiekanalen die zijn ingezet: raadsbulletin, nieuwsbrief en omwonendenoverleg.

Werken conform het model van crisiscommunicatie.

Uitdaging

Er was een hoge druk op communicatie doordat enerzijds geïnvesteerd is in transparante communicatie en doordat er anderzijds veel media-aandacht was.

Veel positieve maar vooral veel ongenueanceerde reacties op social media.

Daarop ondernomen actie

Er is capaciteit vrij gemaakt voor communicatie en het heeft prioriteit gekregen om het de aandacht te geven die het nodig had.

Er is een webcare team ingezet dat de social media intensief volgde om geruchten en onjuistheden te signaleren en vervolgens bij te sturen.

Fotografie Rick Keus / COA

‘De bouw, gebruiksfase en afbouw van Heumensoord laten zien hoe je met veel partijen door echt samen te werken tot een mooi resultaat kunt komen.’

Jan ter Wal,
hoofd stadsbeheer gemeente Nijmegen

‘Door hoge tijdsdruk en betrokkenheid van vele partners verliep de bouw hectisch. Grondwaterbescherming was daarbij voor de meeste partijen een nieuw onderwerp. De bouw moest aan verschillende eisen voldoen om milieu-incidenten te voorkomen. Dat zorgde soms voor meerwerk, maar daarvoor hadden alle partijen begrip. Door de hectiek en gebrek aan kennis hebben er wel kleine incidenten plaats gevonden, maar zonder permanente gevolgen.’

Rik Huiskens,
terreinbeheerder Vitens

Bouw

De bouw startte op 18 september 2015. Al na zeven weken betrokken de laatste bewoners de noodopvang. Het werk kenmerkte zich door een zeer hoog tempo, complexiteit door de ligging in een gevoelig natuur- en waterwingebied en intensieve afstemming met vele verschillende partijen.

In grote lijnen was de indeling van het terrein bij aanvang van de bouw bekend. Door de enorme snelheid van voorbereiding waren er tijdens de bouw vele planwijzigingen. De indeling van de paviljoenen wijzigde regelmatig. Er werd een politiepost toegevoegd en een schooltje voor activiteiten voor de jongste kinderen. Over de gebouwen was eerder duidelijkheid dan over de inrichting van het terrein zoals parkeerplaatsen, een rondweg van asfalt, verlichting, stroomkabels, riolering, enzovoort. De bouw en inrichting heeft daardoor geduurd tot eind december.

Heumensoord is een kwetsbaar waterwingebied en natuurgebied. Vanaf het begin zijn maatregelen getroffen voor de bescherming van de bodem. Daardoor was de bouw aan diverse voorwaarden verbonden om daarmee de schade in dit kwetsbare gebied te beperken. Door consequent, veelvuldig toezicht en (het bijstellen van) concrete afspraken is dit vorm gegeven.

Vanaf begin september vonden bouwvergaderingen twee á drie keer per week plaats. Bij deze overleggen waren – afhankelijk van de agenda – aanwezig: Vitens, het COA, Natuurmonumenten, Politie, VRGZ, Provincie, Defensie, Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN), gemeente Heumen en gemeente Nijmegen. Afhankelijk van de fase werd de frequentie van het overleg naar beneden of naar boven bijgesteld.

Succesfactor

Door gecoördineerde samenwerking is in zeven weken tijd de noodopvang als gemeenschappelijk doel bereikt ondanks grote complexiteit.

Korte lijnen in het contact tussen partners en transparante communicatie over de uiteenlopende belangen.

De bouwregelgeving is met succes toegepast op tijdelijke bouwwerken die permanent werden gebruikt. De veiligheid en gezondheid zijn op een minimaal noodzakelijk niveau gebracht. Ook zijn de grenzen van het toelaatbare duidelijk vastgelegd, bijvoorbeeld ten aanzien van de maximale wind- en sneeuwbelasting.

Er zijn afspraken gemaakt rondom bevoegdheden en uitvoering van het toezicht. Ook werd het COA meegenomen in de bijzondere voorschriften in dit natuurgebied ten aanzien van bodembescherming. Bodemrisico's zijn door de gekozen aanpak tot een minimum beperkt.

Uitdaging

In overleg is besloten om verkeerslichten op de Heyendaalseweg te plaatsen. Dit was niet gecommuniceerd met de omwonenden en zorgde voor veel commotie.

De verschillende belangen van het COA, toezichthouders en terreineigenaren en het hoge tempo maakten afstemming en overeenstemming een uitdaging.

Het toezicht was een uitdaging. Er is gewerkt met gedoogtoestemmingen met voorwaarden voor de bouw en het gebruik van het terrein en van de Provincie voor het plaatsen van dieseltanks. Toetsing vond plaats in het veld; tekeningen en berekeningen kwamen pas later in het traject beschikbaar. Er moest rekening gehouden worden met bouw- en milieuregelgeving uit het Omgevingsrecht, met de Omgevingsverordening van de Provincie, met bescherming van natuurwaarden en bescherming van de drinkwatervoorraad in de bodem.

Tegen het gedoogbesluit zijn drie bezwaren ingediend.

Daarop ondernomen actie

Deze verkeerslichten zijn zo snel mogelijk weer verwijderd, onderkend is het belang ook omwonenden mee te nemen in beslissingen die over hun omgeving worden genomen.

Vanaf de start zijn overlegteams ingericht met de belanghebbende partijen, zoals het COA, Provincie Gelderland, Natuurmonumenten, Vitens, gemeente Nijmegen en Gemeente Heumen. Allen toonden betrokkenheid en de wil om constructief samen te werken.

In nauw overleg en door concrete verbeterpunten schriftelijk vast te leggen voldeed de noodopvang aan vereisten.

Twee van de drie bezwaren waren niet ontvankelijk omdat de indieners daarvan niet zijn aangemerkt als belanghebbende. Het derde bezwaarschrift was wel ontvankelijk, maar ongegrond. De beslissingen op de bezwaarschriften zijn 7 maart 2016 verzonden.

Fotografie Rick Keus / COA

‘Het vluchtelingenvraagstuk is nationaal zo’n omvangrijk thema dat een goede voorbereiding van groot belang is. Alle denkbare scenario’s zijn integraal uitgewerkt tussen de beide politieteams van Nijmegen en Heumen en alle andere partners. Onze focus is daarbij constant geweest: je kunt het maar één keer goed doen.’

Peter Smit,
operationeel expert wijkagent, Nijmegen

‘Wat goed heeft gewerkt, was de voortdurende aanwezigheid van twee wijkagenten op locatie; één uit Nijmegen-Zuid en één uit Tweestromenland. Insteek was vroegtijdige interventie. Zij waren de spin in het web die signalen van onrust vroegtijdig opmerkten en bespreekbaar maakten in laagdrempelig contact met de bewoners van Heumensoord en met het COA. Dat was geen standaardwerkwijze voor het COA en voor de politie, maar het is toch gelukt doordat is samengewerkt vanuit het gezamenlijk belang.’

Dennis Hesseling,
operationeel expert wijkagent, Tweestromenland

Veiligheid

Vluchtelingen komen naar Nederland om in veiligheid te kunnen leven. De overheid moet zorgen voor die veilige leefomgeving. Veiligheid in de breedste zin van het woord. Om veiligheidsrisico's bij calamiteiten te beperken is er een oefening gehouden. Daar zijn incidentscenario's voorbereid zoals ontruiming bij brand en extreme weersomstandigheden. Zo waren hulpdiensten, maar ook de bedrijfshulpverleningsorganisatie en de beveiligers beter voorbereid op incidenten.

Het is niet verwonderlijk dat er af en toe onrust was op Heumensoord of een opstootje plaatsvond. Waar 3000 mensen met verschillende achtergronden dicht op elkaar wonen in een onzekere situatie en terwijl zij huis en haard hebben achtergelaten, komen incidenten voor. Deze incidenten zijn steeds vanuit het perspectief van betrokkenen opgepakt en hebben ook tot het aanscherpen van procedures en scenario's geleid. Zo is er telkens lering getrokken uit incidenten die zich hebben voorgedaan.

De realisatie en het beheer van de noodopvang was een grote uitdaging, zeker ook vanwege de tijdsdruk en de omvang. Het liet zich daardoor vooraf allemaal niet plannen, maar wel registreren. Op basis van intuïtie en ervaring in rampenbestrijding binnen de gemeente Nijmegen en de regio is een aanpak gekozen en steeds bijgesteld. Een dergelijk dossier en zeker in die omvang vraagt om improvisatiekracht, om het meebewegen en acteren op wat er gebeurt. Ondanks de moeilijke omstandigheden voor de asielzoekers, het gebrek aan perspectief en de omvang van de locatie van 3000 mensen, is de noodopvang relatief rustig verlopen.

Succesfactor

De snelheid van handelen.

Heldere verdeling van taken, rollen en verantwoordelijkheden verdeeld in een projectstructuur. Er werd vanuit beide gemeenten een projectleider aangewezen.

Het eigen al staande netwerk en de structuur met VHR, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR), GGD en politie is ingezet.

Het werken met een bestuursteam bestaande uit beide gemeenten en het COA.

Nauwe samenwerking tussen het COA en gemeenten op alle niveaus.

Uitdaging

De beveiliging van de noodopvang is nieuw georganiseerd. Door het tempo en omdat er een nieuwe organisatie stond in een nieuw te realiseren noodopvang functioneerde dat niet direct optimaal.

Het COA kondigde begin januari aan dat voor een deel van de asielzoekers de asielprocedure ging starten. Vervolgens bleek de wachttijd totdat men in procedure ging, langer te zijn dan was aangekondigd. Daardoor nam de onrust op de noodopvang toe. Een aantal asielzoekers heeft daarom een gesprek gevraagd met beide burgemeesters om opheldering te vragen.

Daarop ondernomen actie

Er is met spoed een probleemanalyse opgesteld waarop directie actie is ondernomen. Dat resulteerde in een adequate overlegstructuur.

Het COA en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) hebben informatie gegeven aan de asielzoekers. Burgemeester Bruls en burgemeester Mengde hebben navraag gedaan en een appèl op staatssecretaris Dijkhoff om zorgvuldig te communiceren en om in te gaan op de persoonlijke situatie.

‘Het grote aantal vrijwilligers dat zich heeft aangemeld, ideeën die werden aangedragen en de activiteiten en inzamelingsacties die werden georganiseerd... Het is allemaal zeer hartverwarmend te noemen. Hierbij was solidariteit met de bewoners van Heumensoord door de inwoners van de gemeenten Nijmegen en Heumen de belangrijke drijfveer. Inwoners, verenigingen, onderwijsinstellingen en ondernemers zijn samen in staat gebleken inzet te leveren, zodat de vluchtelingen hun wachttijd goed door konden komen.’

Noud Dirks,
activiteitencoördinator STIP Heumensoord

‘Het bereik van de berichten was groot, soms zelfs enorm. Om een voorbeeld te noemen: de post aan De Volkskrant van bewoners van Heumensoord na de aanslagen in Parijs, haalde een bereik van maar liefst 800.000 views. De facebookgroep ván, mét en vóór asielzoekers was uniek in Nederland en heeft de asielzoekers vooruit geholpen. Inmiddels zijn er door ons meer vergelijkbare groepen gestart in het land. Nijmegen is gastvrij en sociaal. Geen woord te veel.’

Marinka Dohmen,
medeoprichter Facebookpagina Welcome to Nijmegen en de facebookgroep Refugees in Netherlands Nijmegen

Maatschappelijke kracht

Activiteiten via het COA Vanaf het begin hebben er veel activiteiten plaatsgevonden. Zowel georganiseerd als ongeorganiseerd, op eigen initiatief en in direct contact met de vluchtelingen. Veel vrijwilligers meldden zich voor het begeleiden van activiteiten of omdat ze 'iets wilden doen'. Activiteiten werden georganiseerd en gecoördineerd door het COA. STIP/ Interlokaal coördineerde de stroom van vrijwilligers. De eerste vluchtelingen zijn welkom geheten. Vanuit Interlokaal is in het STIP alle vrijwillige inzet geordend en aangeboden aan het COA. Het aantal vrijwilligers bedroeg uiteindelijk 1900 individuele inwoners, stichtingen, verenigingen en ondernemers. Er waren dagelijks diverse activiteiten op locatie. Workshops, kinderactiviteiten, optredens, danslessen, hardlooplekken en voetbal. Maar noodopvang Heumensoord is niet alléén gerealiseerd in samenwerking tussen professionele partijen.

Activiteiten via eigen initiatief De asielzoekers worden gedragen door veel bewoners van (de omgeving van) Nijmegen. De Facebookpagina 'Welcome to Nijmegen' met 8000 volgers leek hierin een spilfunctie te vervullen. De pagina werd opgericht door Hendrik-Jan Derksen en Marinka Dohmen.

De Facebookpagina zorgde voor online dialoog tussen bewoners en asielzoekers, draagvlak in de regio, voor toeleiding van vrijwilligers naar STIP en voor donateurs naar het Rode Kruis en de Kledingbank. De pagina vervulde een aanjaagfunctie in de vele initiatieven die buiten de hekken van de opvang plaatsvonden. De Facebookgroep vormde daarnaast de brug tussen de lokale bevolking en de asielzoekers. Je vond er bijvoorbeeld uitnodigingen voor etentjes, koffieafspraken en vraag en aanbod van boeken. Ook werden de bewoners van Heumensoord uitgenodigd voor taallessen buiten de poort en kregen zij hulp bij het regelen van een bril, advies omtrent de medische gezondheidszorg en informatie over verkeersregels. Honderden asielzoekers hebben via de groep al een start gemaakt met het opbouwen van een sociaal netwerk. Er zijn activiteiten georganiseerd mét en vóór bewoners van Heumensoord. Daarbij waren ook tal van lokale ondernemers, stichtingen en verenigingen en individuele inwoners uit de omgeving betrokken.

Kledinginzameling De kledingbank heeft de afgelopen maanden 40.000 kilo kleding gekregen voor de asielzoekers van Heumensoord. Alle bewoners van Heumensoord ontvingen van het Rode Kruis een pakket met kleding. Inwoners van Nijmegen en Heumen bleken zo vrijgevig dat de STIP's en de Kledingbank overvol raakten en er in korte tijd van bepaalde kleding en spullen meer dan voldoende werd aangeleverd. Daarom heeft het Rode Kruis tot tweemaal toe een

tijdelijke inzamelingsstop afgekondigd. Op het hoogtepunt waren er dagelijks dertig mensen aan het werk die per dag ongeveer 150 kledingpakketten samenstelden. Dit staat los van de overige initiatieven in het rechtstreeks contact met asielzoekers.

Al deze contacten, activiteiten en uitwisseling van goederen kwamen, of ze nu via de weg van het COA en STIP of op eigen initiatief tot stand kwamen, ten goede aan de asielzoekers van Heumensoord.

Succesfactor

Er was grote betrokkenheid van inwoners van Nijmegen en Heumen bij de asielzoekers en bij de kwaliteit van hun verblijf.

Naast de sobere voorzieningen van de noodopvang werden op grote schaal activiteiten aangeboden binnen en buiten de noodopvang, in persoonlijke relaties en in groepsactiviteiten en in aansluiting op het reguliere aanbod van verenigingen.

Inmiddels zijn er meerdere Facebook groepen zoals 'Welcome to Nijmegen' mét en vóór asielzoekers in Nederland gestart, op verzoek vanuit andere gemeenten. Het was uniek in Nederland.

Uitdaging

Mensen meldden zich voor vrijwillige inzet bij STIP in de periode dat de noodopvang net open was en bewoners instroomden. De organisatie had zich nog niet gezet, niet binnen de noodopvang en niet daarbuiten. Daardoor ontstond het geluid dat vrijwilligers vonden dat het te lang duurde voordat zij bericht kregen en aan de slag konden.

Er werd erg veel kleding ingezameld en aangeboden bij de Kledingbank, meer dan nodig. Daarnaast zijn ook vanuit het particuliere circuit goederen aangeboden, zoals kleding maar ook bijvoorbeeld fietsen. Doordat het meer was dan nodig werd het vaak in het bos achtergelaten.

Daarop ondernomen actie

Er is een brief uitgegaan met uitleg over het feit dat de vrijwilligersactiviteiten zo snel mogelijk werden opgepakt als de opbouw van de noodopvang het toestond.

Het COA ruimde met de asielzoekers het terrein en het bos structureel op.

Fotografie Mahmod Alkharat

'Steeds waren er nieuwe ontwikkelingen in de noodopvang, steeds was het pionieren. En het COA heeft daarin geen moment alleen gestaan. Al die tijd stonden we met elkaar voor Heumensoord. Zodra wij aan een nieuwe uitdaging stonden, was er alweer een gesprek met partners om samen naar een oplossing toe te werken. Een warm bad.'

Lian van Driel,
locatiemanager noodopvang Heumensoord, COA

Van binnen naar buiten

Wat zich afspeelde binnen de noodopvang was de verantwoordelijkheid van het COA. Maar sommige ontwikkelingen die startten binnen de noodopvang, hadden impact die verder reikte dan de grenzen van het terrein. Steeds werd gezamenlijk gekeken wat er speelde, welke actie daarop nodig was en wie welke rol kon spelen om een aanpak te vinden, draagvlak te behouden en partners in positie te brengen.

Succesfactor

In nauwe samenwerking werd telkens opnieuw bekeken wat moest en wat kon. Dat is steeds getoetst aan de richtlijn: sober doch humaan, en: welke norm zou gelden voor anderen in Nederland?

Signalen van klachten bij bewoners zijn opgepakt waar mogelijk.

Partners schoten waar nodig te hulp: denk aan de schoolbestuurders uit de regio, het Platform Opnieuw Thuis en COC.

Uitdaging

Waar in eerste aanleg werd verwacht dat mensen een paar weken op Heumensoord zouden verblijven, bleek er nauwelijks tot geen verloop te zijn. Dit, in combinatie met de schaalgrootte en dus ook het aantal kinderen, zorgden voor veel verveling en een gebrek in persoonlijke ontwikkeling.

Personen die Lesbisch, Homoseksueel, Bi-seksueel of Transgender (LHBT) zijn, bleken gepest te worden op de noodopvang.

Om mensen meer perspectief te bieden en doordat IND meer capaciteit beschikbaar kreeg, werd voor zeker 1000 mensen de asielprocedure gestart tijdens het verblijf in de noodopvang. Personen met een status moesten worden ingeschreven in de gemeente waar zij woonden, in dit geval formeel in Heumen. De ambtelijke organisatie was daarop niet toegerust.

Er ontstond onvrede onder de bewoners toen de procedures een ander verloop bleken te hebben dan door de IND was toegezegd. Daarop zijn demonstraties georganiseerd en een drietal bewoners van Heumensoord heeft zich, gesteund door een professor van de Radboud Universiteit, tot burgemeester Bruls en burgemeester Mengde gewend met een verzoek om uitleg.

Daarop ondernomen actie

In overleg tussen Conexus voor Primair Onderwijs (PO), Scholengroep Rijk van Nijmegen voor Voortgezet Onderwijs (VO), Bureau Leerplicht en gemeenten werd de Heumensoordschool gerealiseerd.

Er werd een casuïstiek overleg gestart tussen COC, politie, Veiligheidshuis en gemeenten om per geval te bezien hoe hiermee het beste omgegaan kon worden. In een aantal gevallen zijn asielzoekers overgeplaatst naar een andere locatie.

Gemeente Nijmegen heeft voor gemeente Heumen de techniek in de BRP straat in Zevenaar gefaciliteerd. Het Platform Opnieuw Thuis heeft de specialisten geleverd die de inschrijvingen verzorgden. Zo zijn de vergunninghouders ingeschreven in de gemeente Heumen.

Burgemeester Bruls, burgemeester Mengde en locatiemanager van Driel van het COA hebben met de betreffende bewoners van Heumensoord het gesprek gevoerd om hun verhaal te horen. Daarop hebben zij navraag gedaan bij de directie van het COA en de directie van de IND. Ook is staatssecretaris Dijkhoff aangeschreven.

Fotografie Paul Rapp

‘Ondanks alle onzekerheden wilden wij onze nek uitsteken. Alle leerlingen verdienen immers goed onderwijs. Een fijne school waar ze kind kunnen zijn en tot ontwikkeling komen.’

Toine Janssen,
lid college van bestuur Conexus

‘In februari kwam staatssecretaris Dekker op bezoek. Of de leerlingen de school leuk vinden, vraagt hij in het Engels aan ze. De 14-jarige Wassim uit Syrië kijkt hem vriendelijk aan en antwoordt: “maar mijnheer, wij spreken hier Nederlands”. Mooi toch?’

Yolande Ulenaers,
bestuurder Scholengroep Rijk van Nijmegen

Onderwijs

Eind oktober stelde het locatiemanagement van het COA de vraag of er tóch onderwijs gerealiseerd kon worden voor de 565 kinderen in de leerplichtige leeftijd die in de noodopvang verbleven. 'Tóch', omdat onderwijs in een noodopvang conform beleid niet wordt aangeboden omdat men er in de regel maar maximaal een paar weken verblijft. Doordat er nauwelijks doorstroom is naar reguliere asielzoekerscentra (AZC's) wordt onderwijs voor de kinderen noodzaak op grond van internationale wetgeving.

De schoolbesturen van Conexus en Scholengroep Rijk van Nijmegen hebben jarenlange ervaring met onderwijs aan anderstaligen en hebben zich gecommitteerd. Beide gemeenten zijn op zoek te gaan naar passende huisvesting. Al snel kwam de leegstaande schoollocatie aan de Streekweg in Nijmegen in beeld. Het gebouw was wel leeg maar nog niet helemaal geschikt. Er was nog geen meubilair of lesmateriaal en er was nog geen team. De school werd aangepast, materialen aangeschaft en geschonken. Personeel en vrijwilligers werden geworven. Alles is vanaf de grond opgebouwd in heel korte tijd. Dit alles heeft geleid tot opening van de Heumensoord school PO en VO op 11 januari 2016.

De school aan de Streekweg bood zowel primair als voortgezet openbaar onderwijs, met speciale lespakketten die veel aandacht gaven aan taalverwerving. Naast taal kregen kinderen PO les in rekenen, bewegingsonderwijs en sociaal emotionele ontwikkeling. De middelbare scholieren kregen taal, wiskunde, sport, drama en tekenen en handvaardigheid. Orthopedagogische ondersteuning was aanwezig. Ook kregen zij bewegingsonderwijs. De 296 basis- en 269 middelbare scholieren werden met (5 tot 10) bussen vervoerd van en naar Heumensoord en de Streekweg. Elke bus werd bij elke rit begeleid door ouders van de kinderen. Eén van hen bleef overdag ook op school. Dit om te tolken als dat nodig was, maar ook om de orde te bewaren. De school bleef bestaan zolang de noodopvanglocatie Heumensoord open was. Een regionale verkenning leverde draagvlak op voor voortzetting van deze school voor het VO. Lesmaterialen en meubilair werden deels aangeschaft en deels gedoneerd vanuit andere scholen.

Bureau Leerplicht en de Onderwijsinspectie zijn vanaf een vroeg stadium betrokken geweest. Omdat de school nieuw gestart werd en tijdelijk van aard was, was er sprake van een bijzondere situatie waar standaard werkwijzen geen uitkomst boden. In gesprek tussen Bureau Leerplicht Nijmegen, Onderwijsinspectie, het COA en beide gemeenten zijn afspraken gemaakt over hoe toegezien kon worden op het recht van onderwijs, gegeven de bijzondere situatie.

Het COA bood de 186 kinderen jonger dan 5 jaar educatieve activiteiten op de opvanglocatie. Onderwijs voor de 4-jarigen werd in een ingerichte unit ('het schooltje') op de opvanglocatie verzorgd door Conexus.

Succesfactor

Schoolbestuurders Conexus, Scholengroep Rijk van Nijmegen, het COA en gemeenten wilden een gezamenlijk doel behalen: onderwijs voor deze kinderen.

De gemeente Nijmegen stelde een projectleider aan om regie te voeren op de totstandkoming en financiering van de Heumensoord school.

In de communicatie kozen schoolbesturen, gemeenten en het COA steeds één lijn.

In een samenwerkingsovereenkomst werden verantwoordelijkheden vastgelegd.

Bureau Leerplicht en Onderwijsinspectie dachten mee.

Omwonenden werden geïnformeerd en betrokken.

Uitdaging

Gemeente Heumen is verantwoordelijk voor PO maar had geen leslokalen beschikbaar op die schaal. Ook voor het VO moest een locatie worden gevonden.

Er was geen budget. Vanuit LOWAN, het COA en OCW was geen eenduidigheid over wat rechten en plichten waren. Voor de financiering van de onderwijshuisvesting VO was zelfs geen regeling beschikbaar.

Alle bewoners van Heumensoord waren 28 april weg. De bekostiging stopt op 1 juni. Maar er op termijn nog wel behoefte aan dergelijk onderwijs in de regio.

Daarop ondernomen actie

Nijmegen bood een leegstaand schoolgebouw aan de Streekweg te huur aan.

Voor bekostiging van het VO ging de gemeente Nijmegen in gesprek met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) voor een maatwerkvergoeding. Gemeente Nijmegen is nog in afwachting van de hoogte van de vergoeding. Voor het PO heeft het COA de OHBA regeling van toepassing verklaard.

Aan deze actuele vraag wordt uitwerking gegeven in de vorm van een regionale verkenning. De intentie is om de opgedane kennis en ervaring regionaal te bundelen en te behouden.

Fotografie Gemeente Nijmegen

‘Belangrijk is dat alle betrokken partijen oog blijven houden voor de natuur en het landschap en er alles aan doen schade aan deze waarden te herstellen en te compenseren. Ik wil, en met mij vele anderen, weer een mooi Heumensoord terug!’

Machiel Bosch,
beheerder Zuidwest-Veluwe en Heumensoord, Natuurmonumenten

Afbouw en milieu

Vanaf begin oktober 2015 werd al over afbouw gesproken. Dit was kort na de start van de bouw en ruim voordat deze gereed was. De einddatum voor de noodopvang stond namelijk van het begin af aan vast: 1 juni 2016. Na 1 juni neemt eerst de organisatie van de Special Olympics en daarna Defensie het terrein, en in principe ook alle bebouwing van het COA, voor hun jaarlijkse Vierdaagsekamp over. Bij de voorbereidingen van een afbouwplan in de maanden november en december werd duidelijk dat het Vierdaagsekamp doorgaans veel soberder van opzet en inrichting is dan de noodopvang van het COA. De kosten voor overname waren dan ook hoger dan voor Defensie aanvaardbaar was. Complete afbraak en opnieuw opbouwen was echter qua planning niet haalbaar. In januari en februari 2016 werd daarom gewerkt aan overeenstemming tussen het COA, Defensie en tentenbouwers, wat ertoe leidde dat een deel van de paviljoens wordt verwijderd en dat Defensie in plaats daarvan andere, grotere paviljoens terugbouwt.

Nadat de bouw gereed was, verschoof het accent van het gemeentelijk toezicht naar bodembescherming en het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van het COA hierin. De moeite die de ODRN hierin heeft gestoken droeg bij aan het fors verkleinen van bodemrisico's. De afbouw deed in omvang en complexiteit niet onder aan de bouw. De verantwoordelijkheden bij de afbouw waren complex. Bodemrisico's die zich ten tijde van het gebruik door het COA voordeden, blijven tijdens het gebruik door Defensie veelal aanwezig. Om alle verantwoordelijkheden en risico's in banen te leiden is er een geheel aan afspraken, overdrachtsmomenten en overeenkomsten opgesteld. De bodemrisico's zijn bij afbouw net zo groot als bij de bouw, waardoor een goede planning van het toezicht nodig was. Er werd onder andere een incidentenregister bijgehouden om de risico's in beeld te brengen.

Voor 1 oktober wordt het gehele terrein leeggeruimd en overgedragen aan Natuurmonumenten. Dan zal het terrein heringericht worden om de natuur te compenseren en zelfs nieuwe natuurwaarden toe te voegen. Er werd naast het terrein door Natuurmonumenten een natuurspeelplaats gerealiseerd voor de kinderen van Heumensoord en voor kinderen uit de omgeving. Deze wordt verplaatst nadat de noodopvang is beëindigd.

Succesfactor

De voorbereiding van de afbouw werd tijdig ingezet om de einddatum van 1 juni 2016 te halen. In het proces werd een compromis bereikt over de overname van gebouwen van het COA naar Defensie.

De risico's bij de afbouw werden verkleind door een goede voorbereiding. Met een incidentenregister werden aandachtspunten voor de afbouw vastgelegd. Ook werden er duidelijke afspraken gemaakt over ieders taak tijdens de afbouw. Het toezicht van de gemeente vond risicogestuurd plaats.

Uitdaging

De einddatum van 1 juni kon alleen worden gehaald als er duidelijkheid was over de afbouwplanning van het COA en Defensie.

De afbouw vormde een uitdaging qua planning en risico's.

Daarop ondernomen actie

De afbouw kwam in teamverband en in nauw overleg tot stand. De afbouwplanning werd als bestuurlijk aandachtspunt benoemd totdat er resultaat was.

De afbouw werd vanaf het begin benaderd als een complex proces waarbij grondige voorbereiding nodig was. Er werd een goed werkbaar en gedetailleerde planning opgesteld die door alle partijen werd gedragen en die risico's kleiner maakten.

Fotografie Rick Keus / COA

‘Onze werkwijze laat zich het beste omschrijven met “doen wat nodig is”. De projectgroep heeft dan ook gewerkt met de urgentie en kenmerken van een crisisteam. Vanuit het gedeelde besef: we moeten dit sámen en nu doen. Dat is heel effectief gebleken. De gemeenten vormden een spilfunctie waar veel lijnen bij elkaar kwamen en verbonden werden en waarmee we snel hebben kunnen inspelen op dat wat voor de asielzoekers en noodopvang Heumensoord geregeld moest worden én nodig was voor onze inwoners.’

Vera Stekelinck,
projectleider noodopvang Heumensoord Gemeente Nijmegen

‘De energie die dit project bij alle betrokken collega’s heeft losgemaakt, heb ik als heel bijzonder ervaren. Alle obstakels die we zijn tegengekomen zijn met die energie geslecht. Ik ben trots op de prestatie die we hebben neergezet. Iedereen die hierbij betrokken is geweest mag daar trots op zijn. Medemenselijkheid, warmte en respect: Nijmegen en Heumen een lichtpunt in mondiaal roerige tijden.’

Dirk van Eeten,
gemeentesecretaris Gemeente Heumen

Samenwerking en organisatie

Omdat het terrein op grondgebied van de gemeente Heumen ligt en Nijmegen eigenaar is, werkten de gemeenten samen in de realisatie van de noodopvang. Gemeente Heumen was verantwoordelijk voor het afgeven van de (gedoog)vergunning, het inschrijven van vergunninghouders in het BRP en het faciliteren van primair onderwijs. Gemeente Nijmegen faciliteerde de bouw, het energienet, riolering, water. Bovenal richtte de maatschappelijke impact van de noodopvang zich vooral op de stad Nijmegen.

Beide gemeenten werkten zoveel als mogelijk samen als één organisatie. Het overall projectleiderschap was in handen van het afdelingshoofd Maatschappelijke Ontwikkeling gemeente Nijmegen. Hoofden van alle disciplines, te weten veiligheid, communicatie, stadsbeheer, zorg, wijkmanagement en de juridisch adviseur van de gemeente Nijmegen, vormden samen met de projectleider gemeente Heumen en de projectassistente de projectgroep. Daarnaast is voor onderwijs een overall projectleider vanuit de gemeente Nijmegen aangewezen. Informatie werd bij elkaar gebracht en de prioriteiten werden bepaald waarmee een ieder aan de slag ging.

In de startfase overlegden de projectgroep dagelijks en later wekelijks om acties te bepalen voor die week. Ook in Heumen kwam een projectgroep wekelijks bijeen en nam daarin ook het nieuws vanuit de centrale projectgroep Nijmegen mee. Daarnaast waren alle werkgroepen per discipline actief, afhankelijk van wat er speelde. Communicatie liep als een rode draad door alle activiteiten heen en volgde per discipline.

Succesfactor

Belang en opgave stonden constant centraal: menswaardige, veilige opvang binnen de beschikbare mogelijkheden.

Twee gemeenten werkten als één organisatie samen.

Alle partners werkten constructief samen met hetzelfde doel en belang voor ogen. Vele handen maakten licht werk.

Uitdaging

Het project vroeg prioriteit en veel tijd van ambtenaren. Hierdoor kwamen andere taken soms in het geding.

Het was een uitdaging om met twee gemeenten samen zo'n omvangrijk project te managen en daarbij te voorkomen dat het een chaos werd.

In de startfase was het vanwege hectiek, hoeveelheid partners en tijdsdruk niet meteen mogelijk alle professionele partners mee te nemen. Dit werkte vertragend en vertroebelde de relatie.

Daarop ondernomen actie

Vanuit het management werd vanuit de gezamenlijke opgave steeds uitgedragen: dit moet nu en dit moet samen en heeft prioriteit, vanuit het gezamenlijke belang en opgave.

Het werken met een vast team, dat intensief samenwerkte en waarbij de beide gemeenten zoveel mogelijk als één organisatie optrok, maakte het mogelijk dit project te managen.

Het is van belang snel een krachtenveldanalyse te maken en zo alle betrokken partners in overzicht te hebben. Zodat deze partijen tijdig en allemaal betrokken kunnen worden. Vervolgens is het zaak verantwoordelijkheden en rollen per partner te beschrijven.

Fotografie Ger Loeffen

‘Onder enorme druk is er in korte tijd een opvang gerealiseerd voor 3000 mensen in acute nood. We hebben veel voor elkaar gekregen. De afstemming tussen partijen was doorlopend snel, constructief en efficiënt, ondanks alle turbulentie rond het onderwerp. Ik denk dat we met zijn allen trots mogen zijn op het feit dat we mensen onderdak hebben kunnen bieden.’

Burgemeester Bruls,
Gemeente Nijmegen

‘Er was een concreet, actueel probleem met risico’s en dat maakte de bestuurlijke afstemming gericht. Ik heb het COA daarbij ervaren als transparant, toegankelijk en bereikbaar. Ook de samenwerking met gemeente Nijmegen is erg constructief geweest. Een samenwerking om over te juichen.’

Burgemeester Mengde,
Gemeente Heumen

Bestuurlijke afstemming

Bij aanvang is een bestuursovereenkomst getekend tussen de twee gemeenten en het COA. Daarmee waren twee burgemeesters en twee wethouders betrokken, waarbij voor onderwijs vanuit Nijmegen een derde wethouder portefeuillehouder was. Deze samenwerking is vorm gegeven in het bestuurlijk overleg dat eens in de twee weken plaatsvond tussen de burgemeesters, wethouders, het COA locatiemanagement en in aanwezigheid van de projectleider gemeente Nijmegen en de gemeentesecretaris Heumen. Als er actuele bespreekpunten waren sloten, afhankelijk van het onderwerp, Natuurmonumenten, Vitens of bijvoorbeeld de schoolbestuurders aan. Informatie over de actuele stand van zaken werd gedeeld en alle signalen werden of in het bestuurlijk overleg van een actie voorzien of opgeschaald naar bijvoorbeeld Rijksniveau.

De gemeenteraden van Nijmegen en Heumen zijn twee- tot vierwekelijks geïnformeerd via het raadsbulletin dat in samenwerking tussen beide gemeenten tot stand kwam. Daarnaast werd vierwekelijks een gesprek gevoerd door de burgemeester en wethouder van Heumen met een afvaardiging van de gemeenteraad van Nijmegen om hen persoonlijk bij te praten en vragen te beantwoorden. Om dieper op een onderwerp in te kunnen gaan zijn het COA en STIP incidenteel aangesloten bij het raadsgebesprek.

Succesfactor

Heldere lijn van projectorganisatie naar het bestuurlijk overleg waardoor signalen altijd van een actie werden voorzien.

Het raadsbulletin werd aan beide gemeenteraden aangeboden met waar nodig lokale accenten.

Uitdaging

Er is een verschil in perspectief en maatschappelijke impact als het gaat om een grote gemeente (Nijmegen) en een kleine gemeente (Heumen). De beide gemeenten hadden daarom ook een ander tempo.

Daarop ondernomen actie

Door nauw contact met elkaar was het gesprek over alle onderwerpen mogelijk en konden verschillen worden overbrugd of aanvaard.

Fotografie Rick Keus / COA

‘Het vluchtelingenvraagstuk vraagt om dubbele solidariteit. Solidariteit met migranten, maar ook tussen gemeenten. We moeten allemaal ons steentje bijdragen om het werk te delen. Waar het in de ene gemeente haalbaar is een opvanglocatie te realiseren, zal een andere gemeente capaciteit leveren om het te realiseren. De regio Rijk van Nijmegen en de regio Rivierland doen dat ook zo. Wij spreken al met elkaar over een regionaal plan voor opvang, gedragen door de gezamenlijke gemeenteraden.’

Burgemeester van Eert,
Gemeente Beuningen

Opvang in de regio na 1 juni

Vluchtelingenopvang in Nijmegen In de uitgangspuntennotitie van 23 februari 2016 heeft de gemeenteraad van Nijmegen aangegeven een stap te willen zetten en een opvanglocatie te willen aanbieden aan het COA indien dat noodzakelijk is. Dit is gemaximeerd tot 500 plekken. Daarnaast zal Nijmegen een verhoogd aantal vergunninghouders (430 mensen) moeten huisvesten. Daartoe wordt onderzoek gedaan naar mogelijke locaties voor (tijdelijke) sociale nieuwbouw, versnelling van sociale woningbouw of gebruiken van bestaande leegstaande kantoorruimten of vrijkomende woon-zorgvoorzieningen. Daarbij wordt uitgegaan van gemengde bewoning door diverse doelgroepen, maar ook reguliere woningzoekenden. Feitelijk realiseert Nijmegen verruiming en versnelling van sociale woningbouw voor iedereen. Uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen tot hun vertrek uit Nederland blijvend aanspraak maken op bed, bad en brood. Het spreekt vanzelf dat Nijmegen in de aanpak van het vluchtelingenvraagstuk nauw wil samenwerken met de partners in de stad, zoals het COA, Vluchtelingenwerk, taalaanbieders, Werkbedrijf, welzijnsorganisaties, GGD en woningcorporaties. Daarbij trekt Nijmegen zoveel mogelijk gezamenlijk op met de andere gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen.

Vluchtelingenopvang in Heumen Ook de gemeente Heumen zet zich in voor de huisvesting van vergunninghouders. Voor dit jaar moet Heumen ongeveer 40 mensen een woning bieden. De gemeenteraad en het college van B&W kijken naar opties om daartoe extra, tijdelijke, woonruimte te realiseren. Op deze manier wordt aan de opgave voldaan zonder dat de druk op de voorraad sociale huurwoningen te veel toeneemt. Hierbij wordt samengewerkt met woningcorporatie Oosterpoort en particulieren.

Vluchtelingenopvang en de Heumensoordschool in de regio In Beuningen wordt een asielzoekerscentrum gerealiseerd. Ook in Wijchen worden de mogelijkheden concreet onderzocht. Door de huisvesting van statushouders neemt de druk op het ISK (internationale schakelklassen) onderwijs toe, waarbij de Heumensoordschool expertise heeft opgebouwd en een voorziening is die gemakkelijk een streekfunctie kan vervullen. In overleg tussen wethouders van de gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen wordt gesproken over het herstarten van de Heumensoordschool ten behoeve van onderwijs voor de regio. Eén en ander zal de komende periode concreet worden.

Tijdslijn

noodopvang Heumensoord

de raad

- raadsvergadering met COA en politie in Heumen en Nijmegen
- gedoogbesluit genomen in afwachting van vergunningverlening, met ontheffing van de Provincie

realisatie

- COA verzoekt burgemeesters Heumen en Nijmegen om noodopvang voor 3000 asielzoekers te realiseren
- start bouw
- Defensie sluit schietbaan zolang er asielzoekers zijn
- welkom eerste groep asielzoekers door beide burgemeesters, na schriftelijke toestemming

communicatie

- bewonersavond Montessori school
- bewonersavond Brakkenstein
- eerste omwonendenoverleg (gevormd uit eerdere avonden)
- STIP Brakkenstein open voor wekelijks inloopuur voor vragen en info
- eerste raadsbulletin en nieuwsbrief

asielprocedure

- wekelijks inloopuur voor gebruik van

bestuurlijk

- Bestuursovereenkomst vastgesteld colleges Heumen en Nijmegen
- Eerste bestuurlijk overleg Heumen Nijmegen COA
- Aanvullende afspraken met COA over TBS screening Syrische asielzoekers
- Aanvullende overeenkomsten met Vitens en Natuurmonumenten in college Nijmegen
- Heumen geeft toestemming voor in gebruikname fase 1
- Coördinatieplan veiligheidsregio vastgesteld
- Heumen geeft toestemming voor in gebruikname fase 2
- Heumen geeft toestemming voor in gebruikname fase 3
- Nadere afspraken met COA over veiligheidsaspecten op locatie
- eerste bestuurlijk overleg met Vitens, Natuurmonumenten en COA
- COA vraagt
- bestuurlijk overleg te starten
- toezichthoudende overleg Provincie Gelderland ODRN in opdracht

protest

- demonstratie tegen komst noodopvang
- demonstratie bewoners Heumensoord tegen huisvesting
- demonstratie bewoners Heumensoord tegen leefomstandigheden
- aantal bewoners Heumensoord dient petitie in bij burgemeesters
- brief aan indienners petitie door burgemeesters

onderwijs

- COA meldt dat vanwege recht op onderwijs en lange verblijfsduur onderwijs gewenst is
- eerste overleg Conexus, Scholengroep RvN, COA, gemeenten en leerplicht
- samenwerkingsovereenkomst onderwijs getekend Conexus, SRvN en gemeenten

15 16 18 19 23 24 25 27 29 30 1 2 8 9 13 15 20 26 6 12 20 8 10 14 17 21 4 6 11 12

september

2015

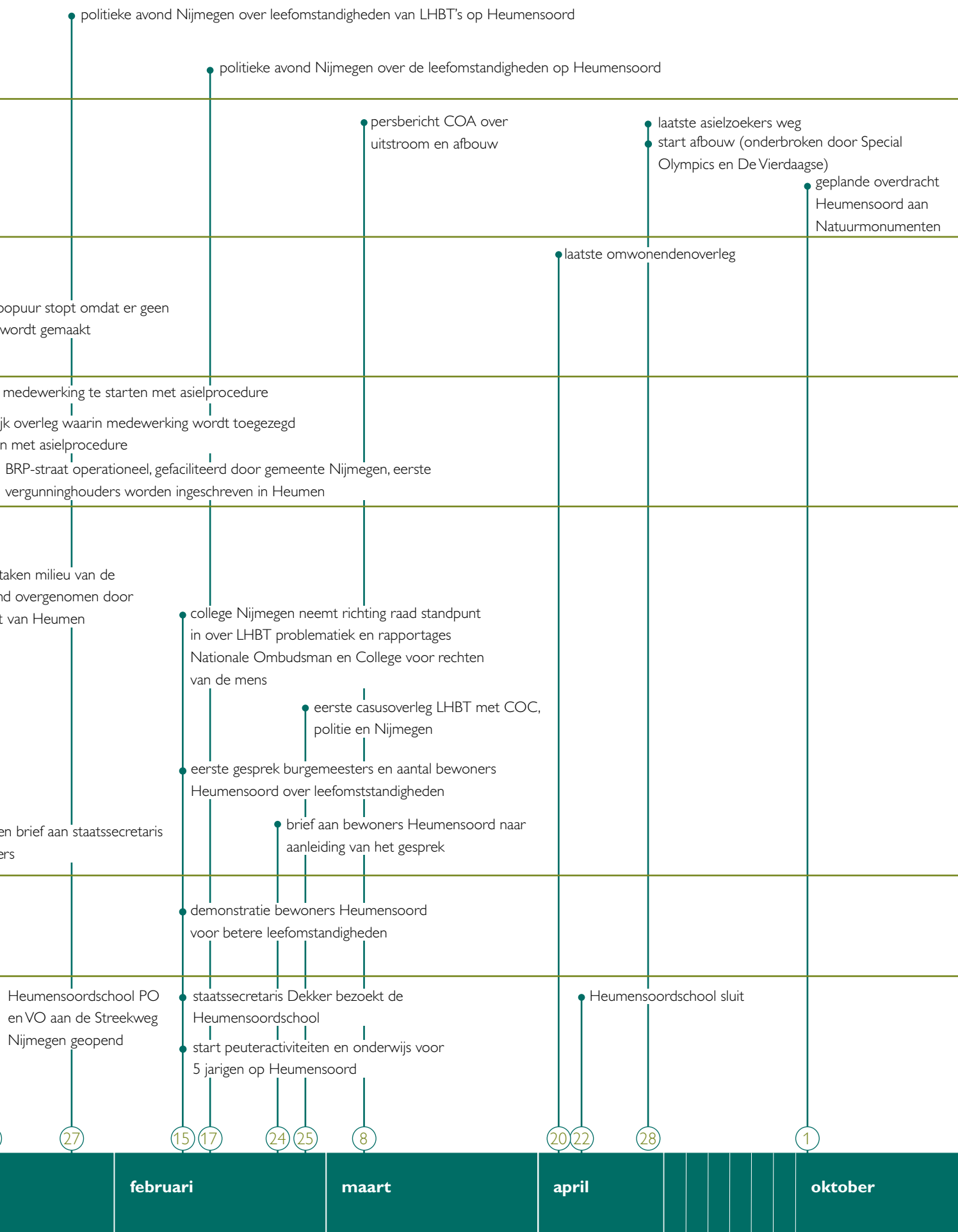
oktober

november

december

januari

2016

Begrippenlijst

AZC Asielzoekerscentrum
BHV Bedrijfshulpverlening
BRP Basisregistratie Personen
BZK Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
COA Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COC Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit
CNV Christelijk Nationaal Vakverbond
CWZ Canisius Wilhelmina Ziekenhuis
FMU Forensisch Medische Maatschappij Utrecht
GGD Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GHOR Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GGZ Geestelijke gezondheidszorg
ICTU Uitvoeringsorganisatie Informatie en Communicatietechnologie
IND Immigratie en Naturalisatiedienst
ISK Internationale schakelklas
JGZ Jeugd gezondheidszorg
LHBT Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transgenders
LOWAN ondersteunt scholen bij onderwijs aan nieuwkomers
Nidos Jeugdbescherming voor vluchtelingen
OCW Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
ODRN Omgevingsdienst Regio Nijmegen Omgevingsdienst
OOCL Operationeel Ondersteuningscommando Land
PO Primair Onderwijs
STIP Stadsinformatiepunt
V&J Ministerie van Veiligheid en Jeugd
VNG Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO Voortgezet Onderwijs
VVN Vluchtelingenwerk Nederland

